

Севостьянова Н.І.*

ПРАВО НА ІНДИВІДУАЛЬНУ ЗАЯВУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В СВІТЛІ ПРОБЛЕМИ ЙОГО ПЕРЕНАСИЧЕНОСТІ ЗВЕРНЕННЯМИ

Практика звернення до Європейського Суду з прав людини сьогодні стає все більш розповсюдженою. Згідно статистики Секретаріату Європейського Суду на 1 грудня 2008 року було зареєстровано 96 550 справ. З кожним роком кількість звернень в Суд зростає в середньому на 20%. При врахуванні таких темпів росту до 2010 року кількість заяв, які потребують розгляду перевищить 250 000 [1].

Згідно ст. 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод Суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, яка вважає себе потерпілим від допущеного однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. І тому, велика кількість людей пише до Страсбургу без будь-якої юридичної підтримки та знань про таку категорію як прийнятність. Як результат приблизно 85% заяв, що надходять до Суду є очевидно неприйнятними, а 95% фактично такими визнаються. До них додаються повторні заяви, чи так звані «клони». До того ж Суд безперервно веде значний обсяг кореспонденції, яку не треба включати до категорії заяви [3].

Проблема перевантаженості Суду та великої кількості неприйнятних заяв витікає саме з права на індивідуальну заяву. В Європі 800 мільйонів громадян, кожен з яких може використати своє право на звернення безпосередньо до Суду. Більш того, важливим аспектом є те, що на сьогодні Суд не в достатній мірі виділяє різницю між просто комунікацією з Судом, та поняттям заяви до Суду. Більшість листів направлених до Суду рахуються як заяви, вони реєструються та зберігаються в архіві, а бланк заяви надсилається у відповідь [4]. Правило 47 Регламенту Суду (стосовно індивідуальної заяви) зазначає, що: «Датою прийняття заяви, як правило, вважається дата першого повідомлення від заявника, в якому було викладено, принаймні у стислій формі, предмет заяви. Проте, за наявності достатніх підстав Суд може вирішити, що датою прийняття заяви має вважатися інша дата. [2]»

На нашу думку, Суд не приділяє достатньої уваги цьому правилу і зазвичай, перше повідомлення не завжди навіть стисло описує предмет заяви, і як результат виникає переповненість Суду зареєстрованими справами. Проблема в тому, що більшість осіб, що звернулися до суду у формі листа ніколи у майбутньому не заповнять форму-заяву. І як результат, наприклад у 2004 році 10,452 «заяви» було виключено адміністративно, тому що протягом року не було отримано жодної подальшої інформації від заявника. Велика кількість часу витрачається на листування з можливими заявниками, які зазвичай надсилають матеріали частинами і змушують щоразу повертатися до тієї самої справи [5].

Ми рекомендуємо Суду зробити декілька кроків, які полегшать процедуру реєстрації та зроблять її більш ефективною:

- 1) Для реєстрації заява обов'язково повинна бути подана у письмовому вигляді;

*аспірант кафедри міжнародного права та міжнародних відносин Одеської національної юридичної академії
Науковий керівник: проф. Зелінська Н.А.

2) Заява повинна включати факти, підтвердження порушення права передбаченого Конвенцією.

Ми також вважаємо, що доцільним було б внести поправку у Правило 47(5) Регламенту Суду та, таким чином, визначити критерії, за якими звернення до Суду могло б вважатися заявою та бути зареєстрованим у передбаченому порядку. І воно б виглядало як:

1. Заява до Європейського Суду з прав людини повинна бути обов'язково виражена у письмовій формі на офіційному бланку Суду наданому Канцелярією

2. Датою прийняття заяви є дата отримання Судом заповненого бланку заяви.

Результатом цієї поправки стане те, що Суд зможе автоматично розділити усю вхідну кореспонденцію на вже правильно оформлені заяви та зареєструвати їх, та на листи від можливих заявників, яким буде надіслано відповідь з формою-бланком та поясненнями щодо оформлення звернення. Таким чином Суд надасть достатню інформацію для самостійного подання звернення та попередить, що майбутня кореспонденція з Судом можлива лише при умові правильного оформлення заяви та її реєстрації.

Цей новий підхід значно вплине на статистичні показники справ, що очікують розгляду, та в цілому на показники діяльності Суду. Сьогодні проблема заявників, які не підтримують свою заяву після першого листа доволі значна. Нове правило стосовно того, що тільки правильно оформлена заява буде зареєстрована зменшить кількість формальних заяв на 10,500 в рік. Як наслідок, це скоротить час реєстрації реальних заяв Канцелярією за рахунок часу, що зараз витрачається на кореспонденцію з потенційними заявниками.

Дане правило ніяк не обмежує право на індивідуальну заяву та відповідає усім вимогам, які використовуються у багатьох судах. На нашу думку, відповідальність за знання того, що може виступати об'єктом заяви та у якій формі треба її подавати, має накладатися на заявника. Право на індивідуальну заяву не повинно обтяжувати Суд додатковими бюрократичними перепонами. Таким чином, результатом запропонованої поправки стане те, що: Суд зможе акумулювати додаткові кошти, які до цього витрачалися на надмірну кореспонденцію, процедура реєстрації буде пришвидшена за рахунок того факту, що офіційний бланк буде одразу містити усю необхідну стосовно заяви інформацію.

Література

1. Statistical information by year [www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/ Reports+and+Statistics](http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Reports+and+Statistics)
2. Лич Ф. Обращение в Европейский Суд по правам человека / МОО ПЦ «Мемориал», М., 2006. – с. 29.
3. Карташкин В.А. Как подать жалобу в Европейский Суд по правам человека. – М.: НОРМА, 2000. – с.19
4. Бессарабов В.Г. Европейский Суд по правам человека. – М. «Юрлитинформ», 2003. – с.213
5. M. Janis, R. Kay, A. Bradley. European Human Rights Law Text and Materials. Oxford University Press. - 1995. - p. 30